СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 126. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 4-го червня 1941. | No. 126. Jersey City, N. J., Wednesday, June 4, 1941 VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

„ЗАЛІЗНИЙ ЧОЛОВІК" ЗО СПОРТУ — ПОМЕР

НЮ ЙОРК. — Тут помер в своїм домі, в 37 році життя, найкращий досі знаний в світі бейзболовий грач, Лоу Геріґ. Він осягнув в тій ґрі найкращі знані досі успіхи. Був головним грачем в бейзболовій дружині „Ню Йорк Єнкіс" і зогляду на те, що все провадив цю дружину до перемог, та рятував ситуацію в найкритичніших хвилях, назвали його „залізним чоловіком". Відзначався величезною силою — доки якась невідома недуга не почала тихцем підкошувати його мязів. Лікарі наперед ствердили, що це діточий параліж. Опісля показались інші недуги, які спричинювали вапніння хребетного стовпа. Його сильне здоровля з почату опиралось цій недузі. Але де далі він мусів заперестати займатись спортом. Посадник Ля Ґвардія назначив його членом „парольної комісії" і на тім становищі він вислужив півтора року. Та вже місяць тому недуга підривала його силу так, що він перестав ходити до бюра. Він змарнів і з давньої його велитенської сили, залишилась лиш тінь. Минулого понеділка вечором він розпрощався зо світом. Лікарі застановляються, на скільки його спортові зусилля стояли у звязку з розвоєм цеї недуги?

ШПИГУНИ НА ЗНАЧНИХ СТАНОВИЩАХ.

ВАШИНҐТОН. — Перевівши оглядини кількох касарень на терені Ню Йорку і Ню Джерзі, конґресмен Парнел Томас заявив, що в важних місцях у згаданих касарнях є люди, на яких не можна покладатись, бо вони мають комуністичні, або націстичні погляди. Він просто заявив, що важні стратеґічні пункти засмічені ріжними шпигунами і саботажниками, які в критичній хвилі моглиб спаралізувати діяння американських збройних сил в тих околицях.

ВАЙНЕНТ ГОВОРИТЬ З ПРЕЗИДЕНТОМ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт мав розмову з американським амбасадором до Лондону, Вайнентом, який на короткий час приїхав до Америки, щоб здати президентови звіт про положення в Лондоні. У звязку з його приїздом дехто говорить, що він мав привести від англійського уряду домагання вступлення Америки відразу до війни, інакше Англія мусітиме миритись з переможною Німеччиною. В офіційних колах говорять, що вже в найближчім часі президент поробить дуже важні рішення.

ЗА ВСЕАМЕРИКАНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Бувший арґентінський міністер заграничних справ, Карлос Лямас, який колись був проти тісної співпраці Арґентини зо Злученими Державами Америки, а проповідував арґентінську „ізоляцію", тепер заявив, що всі американські краї повинні відразу знайти шляхи співпраці в ціли спільної оборони західної півкулі. Бо часи дуже напружені і небезпечні. Та співпраця, говорив він, повинна вестися в тім дусі, який накреслив президент Рузвелт.

ЗА СОЮЗ З БРИТАНІЄЮ.

НЮ ЙОРК. — До Америки прибув англійський парляментарний посол з робітничої партії, полковник Веджвуд. Він заявив, що Америка вже повинна тепер створити разом з краями британської імперії один державний союз. Ця пропозиція, говорив він, мусить вийти не від Англії, тільки від самої Америки. А Англія цілком певно піде за закликом Америки. Лиш в той спосіб можна буде на стало врятувати демократію перед вічною загрозою диктаторських сил, говорив він.

ЛЕНДОН ПРО ПОЛІТИКУ РУЗВЕЛТА.

ІНДІЯНОПОЛА (Айова). — Колишній републиканський президентський кандидат, Алфред Лендон, в прилюдній промові заявив, що з останньої промови Рузвелта виходить, що він таки ще не рішення втягнути Америку в війну. Хоч як воєвничі є його слова на зверх, то навіть найправіший журналіст не може сказати, що вони зобовязують вже Америку до війни, заявив Лендон.

ОБОРОННИЙ ПОЖАРНИЙ ВІДДІЛ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія зарядив створення оборонного пожарного відділу в місті Ню Йорку, якого завданням буде гасити пожари спричинені бомбами ворожих літаків. Той відділ творитиметься під зарядом вишколених в тій справі пожарників, але належатимуть до нього і цивільні люди. Він складатиметься з 55,000 людей, до яких можуть записуватись всі міські робітники й урядовці, в віці від 18 року життя до 55, які можуть вечорами віддавати безплатно частину свого часу на вишкіл і на службу в тім відділі.

УРЯД ДОМАГАЄТЬСЯ НОВИХ ПРАВ НАД ПРИВАТНИМ МАЙНОМ ЛЮДЕЙ

Вслід за проголошенням надзвичайного стану з боку президента Рузвелта, уряд домагається від конґресу авторизування права розпоряджуватись приватним майном громадян так, як цього вимагають державні інтереси. На основі цього права уряд міг би за справедливою нагородою вивласнити кожного громадянина, чи якийсь гурт громадян, з їх движимого і недвижимого майна. Це домагання уряду є піддержане президентом, департаментом війни і фльоти, та бюром заряду продукції. Сенатор Рейнольдс те домагання відразу формально поставив в сенаті. Такі права дотепер уряд Америки мав лиш підчас війни, а ніколи в мирних часах. Після всякої правдоподібности конґрес авторизує це право і тоді влада могтиме забрати громадянам все, від кухонного баняка, до якоїсь залізничої сітки, винагороджуючи конфіскату так, як уважатиме за відповідне.

ПРЕЗИДЕНТ НАЙВИЩОГО СУДУ, ЧАРЛС ГЮЗ, УСТУПИВ

Президент американського найвищого суду, Чарлс Гюз, вніс на руки президента Рузвелта резиґнацію зо свойого становища. Свій вчинок він мотивував тим, що вже старий і підорване його здоровля. Гюз має тепер 79 літ. На основі закону, ухваленого в 1937 році, кожний суддя найвищого суду, що перейде 70 вік життя, може податись у відставку, дістаючи до смерти повну платню.

Президент Рузвелт, діставши резиґнаційного листа від Гюза, відповів, що це для нього і для цілої нації, великий удар. Він хотів би наклонити Гюза до продовжування його обовязків, але беручи під увагу його дійсно старий вік, президент не має права цього робити. Супроти цього президент приняв резиґнацію.

Чарлс Гюз тішився в цілій нації величезною повагою. В найвищім суді він заступав уміркованї, деколи консервативні погляди, а його фільософією у відношенні до завдань найвищого суду було це, щоб рівноважити авторитет уряду з стремліннями загалу, силу правлячої машини з силою суспільности, а права федерального уряду з правами стейтових і льокальних урядів. В кількох випадках він виступав проти політики президента Рузвелта, зокрема голосував проти „Нешенел Реконстрокшен Адміністрейшен", чи коротко „Ен Ар Ей"; голосував проти першого „аґріколчурел еджостмент адміністрейшен", але піддержував вже другий „Ей Ей Ей" і піддержував закон взаємовідносин праці та суспільного обезпечення.

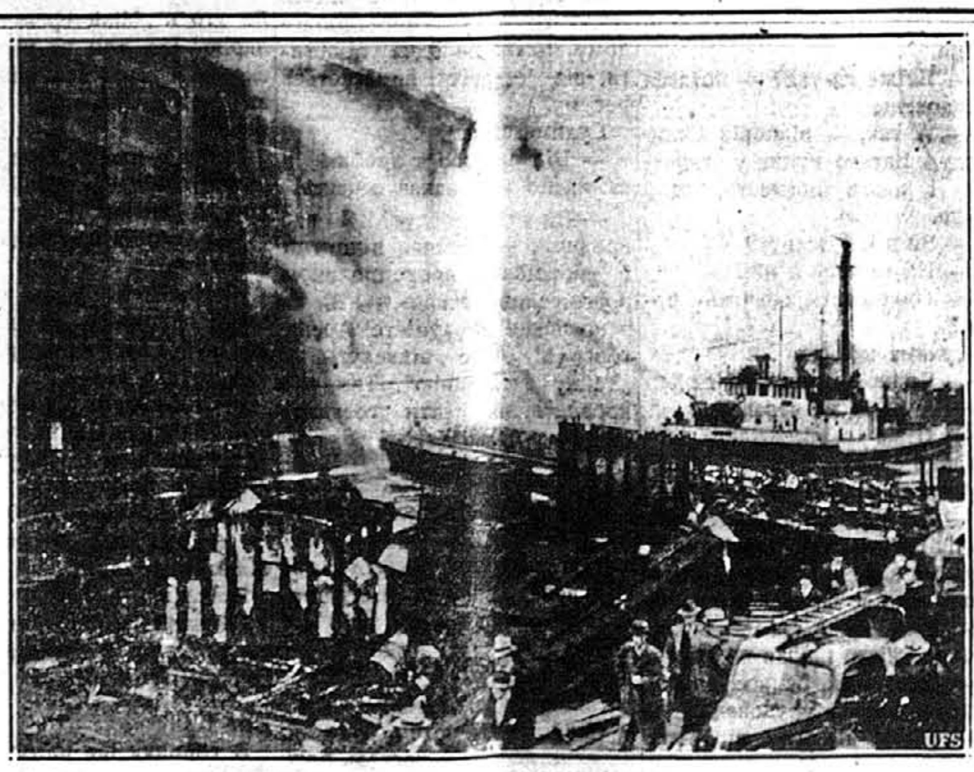
Внаслідок уступлення судді Рейнолдса тепер є аж два порожні місця в найвищім суді, які президент Рузвелт мусить виповнити. Кажуть, що він назначить на одно порожне місце теперішнього головного прокуратора Роберта Джексона. Дотепер президент Рузвелт назначив вже аж пять суддів до найвищого суду, який має складатись з девятьох суддів. Після уступлення Рейнолдса і Гюза в цілім найвищім суді залишаться лиш два судді, яких не назначив Френклин Д. Рузвелт.

БРИТІЙЦІ ГОТУЮТЬСЯ ДО ОБОРОНИ КИПРУ І ЗАХОПЛЕНОЇ СИРІЇ

Втративши Крету, британці піднесли в магометанськім світі свій престіж тим, що заняли наново Ірак і встановили там давню владу, змусивши пронімецького премієра Рашіда Алі до втечі. Також утік єрусалимський муфті, теж відомий ворог британців. Тепер концентрують британці свою увагу на остров Кипр, звідки вже евакують жінок і дітей, надіючись кожного дня німецького налету на остров. Далі британці будуть старатись забрати у свої руки Сирію, що є під французьким мандатом, щоб таким чином не допустити, щоб та провінція перейшла під німецьку контролю. Вже й так там має бути поважне число німецьких літаків. Потішаючим є для британців те, що з Мозуля забрались німецькі технічні сили, що означає, що тим, так важним для британців нафтовим джерелам, не грозить наразі ніяка небезпека з боку німців.

ПЕРЕМОЖУТЬ КОЖНИЙ ОСТРОВ, КАЖЕ ҐЕРІНҐ

Юнайтед Прес подає з Берліна, що державний маршал Ґерінґ видав до вояків, що боролись на Креті, спеціяльний приказ, в якому дякує „товаришам", себто в першу чергу летунам, а далі й іншим воякам за „геройські вчинки", яких вони доконали, здобуваючи Крету. Замітне те, що Ґерінґ підкреслив у тому приказі, що для німецьких летунів нема „нездобутих островів". Ґерінґ назвав осяги летунів „надлюдськими осягами".

25-МІЛІОНОВИЙ ПОЖАР. — Страшний пожар знищив оноді вісім „блоків" домів на фронті ріки Гудсону в Джерзі Сити. Шкоду обчисляють на 25 міліонів долярів. Хтось пустив чутку, що тут винуватий саботаж, але й місцева поліція й пожарники та федеральні аґенти розсліду згідно стверджують, що такі підозріння без основи. Пожар захопив великі маґазини, повні всякого товару. Багато з того товару впало до ріки, звідки люди їх виловлювали.

НАДІЮТЬСЯ, ЩО РОСІЯ СТАНЕ ДО БОРОТЬБИ ПО СТОРОНІ „ОСІ" ЯК ЯВНИЙ СОЮЗНИК

РИМ. — Американські кореспонденти, доносячи про несподівану зустріч Мусолінія з Гітлером у славнім Бренерськім просмику, витягають з цього ріжні заключення великої політичної ваги. Та чи не найважніше є те заключення, що Гітлер і Мусоліні прийшли до переконання, що Злучені Держави таки підуть до війни, та що та війна через те протягнеться на довгі роки. Тому саме треба їм скріпити Европу і Африку в такий спосіб, щоби бути обезпеченим перед британсько-американською спілкою. А щоб таке сталося, треба виклярувати ще більше відносини між Росією і державами „осі". Що правда, стверджено, що Совети виконують солідно все, до чого зобовязались і достарчають Німеччині нафту і збіжжя. Та видно, що цього замало, та що Німеччина хоче дістати ще більше й втягнути Совети таки виразно в війну з Британією. У такому разі, думає Німеччина, піде вже їй легко з Туреччиною. Вона перехилиться на сторону держав „осі" без бою і спротиву.

ВІЙНА РІШИТЬСЯ НА АТЛЯНТИКУ.

Гітлер відчуває, що війна таки вирішиться на Атлянтику. Ось тому він хотів би зробити такий порядок в Европі, Африці й Малій Азії, щоби бути спокійним, що там у критичній хвилині не станеться щось таке, що перекреслилоб пляни держав „осі". Те саме заважує у відносинах Німеччини до Советів. Тому можна надіятись якогось поважнішого натиску з боку Німеччини на Совети, якщоб Росія не захотіла згодитись на формальне виповідження війни Британії й далі спекулювати на два боки.

В ПОЛЬЩІ НЕМА СПОКОЮ.

БЕРЛІН. — Німецьке радіо подає з Ґенерал-Ґубернаторства, що на польських землях є підпільна акція польської меншини, яка ширить неспокої серед населення. Але, каже радіо, проти цього повзято вже зарадчі міри.

ПОЛЬЩА І ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА — СЕРЦЕ Й ЛЕГЕНІ ЕВРОПИ.

ЛОНДОН. — Так заявив Ян Масарик, міністер заграничних справ чехословацького уряду на вигнанню. Обидва згадані краї, казав Масарик, зробили перший крок до европейської федерації. Є проти цього спротиви, але Масарик надіється, що їх дасться злагодити.

ПРОТИ-ЖИДІВСЬКА АКЦІЯ В ПОЛЬЩІ.

ЛОНДОН. — Згідно з тим, що подає британська преса, німецька влада повела на польських землях проти-жидівську кампанію, разом з кампанією проти заразливих хворіб. На афішах, що їх розліплюють по цілому краю, видніють такі написи: „Жиди, воші, тифус". Взивається людність не стикатись з жидами, а жидівські доми представляється як гнізда заразливих хворіб.

ФРАНЦІЯ І ЕСПАНІЯ.

БЕРЛІН. — Наради Гітлера з Мусолінієм, що відбулись в Бренері при співучасти великого числа диплььоматів і військових начальників, матимуть далекосяглі наслідки. Кажуть, що ті наслідки відчують теж і Франція та Еспанія. Вони теж готові бути втягнені в війну.

ЗА СИЛЬНІШИЙ КАБІНЕТ.

ЛОНДОН. — „Дейлі Мейл" вимагає радикальних змін в британськім кабінеті міністрів. Іде часописови про те, щоби були поставлені на чолі держави нові люде, що повелиб війну з Німеччиною з усією рішучістю.

ЯПОНЦІ ХВАЛЯТЬ ОБОРОНЦІВ КРЕТИ.

ТОКИО. — Офіційний орган японського міністерства заграничних справ розписується широко про британських і грецьких вояків, що боронили Крети. Пише, що вони боролись у надзвичайно тяжких обставинах без надії на перемогу, коли над їх головами постійно шуміли німецькі літаки, що скидали бомби. Часопис приходить до заключення, що оборона Крети була геройська, з чим певно погоджуються теж і німецькі вояки.

ВЕЙҐАН НА НАРАДІ З ПЕТЕНОМ.

ВІШІ. — Несподівано прилетів літаком з Африки ґен. Вейґан. Відбув довші наради з маршалом Петеном. Про що радили, ніхто певно не знає. Але легко догадатись, що іде тут про французькі кольонії в Африці, про Сирію, яку мають заняти британці, та про бомбардовання британцями пристані Сфакс в Тунісі.

ВАТИКАН ПРОТИ „ОСІ"

РИМ. — Таке заключення походить з фашистівської газети „Режіма Фашіста", якої власником є Роберто Фарінакі, бувший ґенеральний секретар фашистівської партії. Часопис робить цей висновок на основі останньої ватиканської радіової промови, яка вихвалила Злучені Держави за те, що дбають про релігійні потреби своїх вояків і моряків, та що тим самим ті вояки є тепер на ділі оборонцями справедливости і свободи.

ПОШИРЮЮТЬСЯ ЗАРАЗЛИВІ ХВОРОБИ.

ЛОНДОН. — В Анґлії уряд стурбований тим, що на протязі травня поширились заразливі хвороби в краю на більші розміри ніж бувало минулими роками.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сіті і Загараницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

БАЛАМУТСТВО ЙДЕ ДАЛІ

Переслала американська новинкарська агенція „Асошіейтид Прес" з Москви вістку про признання московським урядом нагороди за зловлення людей, які перекрадаються через границі совєтської Росії. Подання такої вістки в Америку аж з Москви не можна пояснити самим тільки „огирковим сезоном", себто браком новинок, бо в теперішні часи діється в Росії багато цікавих річей, якими світ певно зацікавився би, якби тільки можна було їх світові передати. В новинці є багато сторін, які розкривають помотану політичну гру.

Очевидно самий факт, що уряд дав нагороду Шпіндельові з Любачова, у Львівщині, медалю за ловлення людей, які перекрадаються за границю, самий по собі не замітний. Не дуже то важне й те, що цього Шпінделя донесення називає селянином, хоча, судячи по імені, це певно з тих селян, що зпоза крат шинквасу крізь вікно коршми інколи бачать, як селяни управляють землю. Зате важним уже треба признати факт, що стільки людей перекрадається через західню границю, що російський уряд аж бачив потребу встановити по селах сторожів границі й визначити нагороду за ловлення втікачів.

Неменше замітним є те, чого в донесенні не говориться, а що лишається до догаду читача. Пускаючи в світ таку новинку, „Ізвестія" хотіли показати, що між російським і німецьким урядом не все в гарному порядку. Коли російський уряд аж шпигунів установляє для береження границь, то знак, що він невдоволений з того переходу. Він невдоволений з ... ців совєтської Росії. У цей хитрунський спосіб підсуваються американській публиці сумніви в близькі приязні звязки між Німеччиною й Росією. Ціль цеї пропаганди відома. Має вона захитати публичну опінію Америки, щоб вона не зверталася з такими почуваннями до Росії, з якими вона звертається супроти Німеччини.

Маркантним є ще й підсунення американським читачам цею новинкою думки, що українці втікають у великому числі під німецьку владу. Цим способом, виразно цього не кажучи, але все таки досить різко натякується на українців як на німецьких симпатиків. Підчеркуючи при тому факт, що місцеві селяни уважно й бачно стежать за втікачами й доносять про це урядові, московська пропаганда підсуває враження, що це українські інтелігенти перекрадаються через границю до Німеччини, а українські селяни стоять як вірні сторожі російської границі.

Донесення є доказом, що російська большевицька пропаганда ще не стратила надії баламутити американську публичну опінію, котра від гітлерівсько-сталінівського пакту, почала дивитися на Москву тверезими очима.

ОЧЕВИДЕЦЬ ПРО ТЕ, ЩО ДІЄТЬСЯ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

ВІД РЕДАКЦІЇ:—На днях прибув до Злучених Держав молодий американець українського роду, що перебував довгі роки на Західній Україні, покінчив там вищі школи і брав активну участь в культурно-національнім українськім життю. Приглянувся він добре давній польській владі, як теж був свідком півторарічної московської господарки на західньо-українських землях. Імени очевидця не подаємо зо зрозумілих причин. Спостереження цього американського громадянина подаємо в серії статтей, з яких та є сімнацятя.

XVII.

Останній Побут у Львові

„Совєтизація" Городу - Льва.

Перед самим моїм виїздом в Америку я проживав безпосередньо у Львові. Тому хочу окремо подати декілька слів про столицю княжого города, про ту давню українську столицю, що є тепер під владою зловіщої пятикутної звізди.

Львів — гордість Західньої України, центр української культури та національного життя, тратить свій давний вид, бо знайшовся у темряві московсько - большевицького дикунства. Нова влада „совєтизує" Львів на швидку руку. Та „совєтизація" кидається у вічі кожному, що приїжджає з провінції до Львова.

Отже на всіх залізничих стаціях видніє тільки один московський напис: „Львов". Нема ні українського, ні польського. Давно за Австрії були подвійні написи. Польща впертo не дозволяла українцям навіть на скромні вивіски в українській мові. А тепер так є, що поляки не мають ні одного напису у Львові, а українських — треба зо свічкою шукати.

Всі залізничники — це зайшлі москалі. З москалів складається також і залізнична міліція, якої повно у Львові. На стаціях не чути ні одного українського чи польського звуку. Несуться тільки питомі москалям грубі проклони, себто лайка в супроводі відомих грубих слів...

Головний львівський двірець майже весь зруйнований німецькими літаками. За півтора року большевицької окупації не забрано ні розбитої цеглі, ні каміння. Здалека, як підїздиться поїздом, видніють купи грузів з сусідських камениць та залізничих забудовань.

Написи у Львові, як сказано, є в більшості московські. Трапляються одначе також і українські. Але вони не подібні до давних. Це така мова, що не знати, чи це московська чи українська. Всі державні склепи чи ресторани обсаджені московським персоналом. На головних вулицях Львова вже видніють совєтські памятники. На б. вулиці Легіонів поставлено камінну статую совєтського робітника з жінкою. Він держить в руках молот, а вона серп. Має це бути символ злуки - союзу всіх „республик - сестер", що входять в склад СССР. Деякі вулиці перемінюють на „совєтські (читай: російські!), як „красноармійська" і т. п.

На вулицях Львова повно азійських народів: кіргізи, татари, вірмени, курди, китайці й ін., що шваркотять на незрозумілих мовах. У Львові є також багато совєтського війська, а НКВД найбільше.

Львів — це найдальш висунений відтинок - центр СССР проти Німеччини. Тому сконцентровано у ньому велику скількість літаків та механізованих частин совєтської армії. Большевицька влада зареквірувала всі приватні мешкання, готелі та публичні будинки. У Львові просто не можна дістати помешкання. Навіть за велику ціну. І таке буває навіть і з ліжком на спання.

Майже половина первісного населення Львова вивезена большевиками в глиб СССР. Великий процент вивезених це давні польські державні урядовці. Всі вони підпали під совєтську кваліфікацію „шкідників". Вивезено зо Львова також і велике число українців.

Грабіж Львова.

Московсько - большевицькі наїздники ограбили Львів у такий дикий та огидний спосіб, що нема слів для опису тих страшних сцен. З того, що мені оповідали львовяни, виходило, що татари, які наїздили на українські землі, були певно більш людяними ніж большевицькі „визвольники" з 1939 року. Вправді вони за все платили грішми, але фактично це була така грабіж, яку тільки можна собі уявити. Пишні колись вистави убрань чи біжутерії позникали цілковито. Большевики вернувши в СССР, оповідали казки про багатства Львова, його достатки, вистави і т. п. Одіж та годинники викликували нечуваний подив. Деякі жидівські купці зароблялі великі суми гроша за золоті годинники. Коли я був в Москві, я пізнав причину тої погоні за добрими годинниками. В Москві треба було платити 700 до 900 рублів за найгірший годинник!

Ще й тепер у Львові москалі скуповують все, що можуть. Головно питають за убранням, обувою, начинням та біжутерією. Львівські „кракідани", себто краківське передмістя, де колись відбувалася продажа всяких старих річей, цвите далі. Там львовяни випродують останні запаси своєї одежі, щоб не вмерти з голоду. Жінки совєтських урядовців викуповують решткі одягів, сорочки, черевики і т. п. Все це робиться в такий спосіб, що виглядає, неначе большевики ніколи не мали чи не бачили добрих штанів, чи навіть доброї ложки.

Трамваї у Львові ходять. Та вони переповнені азіятами, які дуже люблять їздити по місті. Автомобілів - таксівок цілком нема у Львові. Є лиш фіякри.

Митрополит Шептицький.

У Львові, в палаті Юра, живе ізольований від світу та своїх вірних князь української греко - католицької церкви, митрополит Андрій Шептицький. Йому забрали большевики все майно. Вивезли кудись навіть і його дорогоцінну бібліотеку. Митрополит далі приймає священиків, що прибувають з провінції. Цього йому покищо не заборонюють.

Коли большевицький уряд наложив незмірно тяжкі податки на українські церкви та українське священство, митрополит Шептицький написав письмо до Сталіна та просив його в імені людяности та справедливости, щоб він зніс ті великі податки. Та ніхто не знає, чи й що на це відписав Сталін. Але знаю випадок, що український священик, о. В. Д. з Бережанщини, також написав до Сталіна таке письмо і просив його, щоб зніс величезний податок, наложений на його церкву. На велике здивування всіх, Сталін поставився прихильно та зніс податок, наложений на цього священика. Большевицька преса ані радіо не згадують ні одним словом за митрополита Шептицького. На нього не нападають, бо бояться спротиву українського населення.

Доля українських львівських інституцій.

Центральні українські інституції, що були у Львові, зникли з приходом большевиків. Матірне Товариство „Просвіта", Рідна Школа, Союз Українок, Сокіл і їм подібні українські централі зістали зліквідовані, а їх майно вивезло НКВД до Росії „Центросоюз", „Маслосоюз", „Центробанк", „Дністер" та інші економічно-кооперативні організації перемінено на совєтські. Та вони за півтора року нового режиму цілком втратили український характер. Український службовий персонал здебільша вивезено. На місце української мови впроваджено московську. Наставлено комуністичних директорів, запроваджено совєтську систему праці і т. п.

Тяжко тепер знайти будьяку українську інституцію серед тої повені нових московських організацій, що повстали у Львові. Ніде не чути про якихсь львівських українських поетів. Хіба можна вичитати про них у львівських газетах та в московських: „Правда" чи „Ізвестія". Але й серед тих виринають все нові та нові названия, здебільша неукраїнські. Старі українські назви держаться ще неначе для прикраси згл. туманення.

В імені українського народу на Західній Україні говорять тепер „імпортовані" українці, себто такі люди, що не є українцями, а не знають навіть української мови.

Коли я виїжджав зо Львова, мені зробився страшний жаль. Мені здавалось, що ніде на світі нема більш гнобленого народу як український. Довгі роки українці боролися за примітивні права з поляками, себто за такі, як вживання рідної мови чи почитання Бога своєю мовою. А тепер, як не стало польської влади, прибув зо сходу другий ворог, ще гірший від попереднього, бо цинічно заявляє, що прийшов „визволяти" українців.

Я бачив це страшне „визволення" власними очима. Саме Львів найбільш переконав мене, що жде український нарід під московсько - большевицькою владою. Так є, що по вулицях Львова парадують дикуни, а цвіт українського народу гине в сибірських тайгах, в пісках Туркестану, в чотирьох стінах жахливого НКВД.

Ось це були ті думки, з якими я опускав Західню Україну, вибираючись у дорогу до Америки.

МОСКОВСЬКА ФІНАНСОВА ГОСПОДАРКА В УКРАЇНІ

„Вісті" з 20. квітня пишуть в статті затитулованій, „Марнотратство наслідком безконтрольности" між іншим наступне:

„За минулий рік Машиново-Тракторні Стації Чернигівщини перевитратили самого пального (опалового) матеріялу 755 тон, що робить понад 500,000 карб. втрат. Відсутність контролю приводить до невиконання плянів і марнотратства та порушень фінансової дисципліни. Подібні факти виявлено в промислі і торгівлі Чернигівщини. В ряді державних закладів Мелітополя спостерігається не тільки витрачення буджетових коштів поза призначенням, а й звичайне розкрадання їх. А фінансовий відділ Виконкому Мелітопольської міської Ради проходить повз факти перевитрат, встановлення позаштатних посад, невиконання комунальними підприємствами своїх зобовязань відносно буджету. Керманичі Мелітопольського фінансового відділу певно вважають можливим рівнятися (наслідувати) на наркомат фінансів республики, що в деяких випадках не тільки не використовував порушень штатної і фінансової дисципліни, а навіть сам потурав цьому забуваючи про контролювання підлеглих установ. Слід йому проте памятати про суворі заходи що до наркомфіну за його поблажливість (лагідність) висловлені йому після (по) перевірення Народним Комісаріятом Державної Контролі УРСР..."

Отже які пани, такі й пахолки.

ПРИМУСОВА ПРАЦЯ ПІДЛІТКІВ В КОПАЛЬНЯХ ВУГЛЯ

„Комсомольська Правда" з 17. квітня пише про „нагородження учнів фабрично-заводських шкіл вугільного промислу" між іншим наступне:

„Протягом чотирох місяців вирібного навчання виховали ці школи тисячі кваліфікованих робітників. В Сталінській области числиться тепер понад 3,500 учнів, що виконують і перевиконують норми кадрових робітників. У Ворошиловградській области є їх біля 2,000, в Тульській — біля 1,000. Учні ці видобували і вивезли нагору біля 600,000 тон вугля з чого припадає на Сталінську область 235,000, на Ворошиловградську — 90,000, на Ростовську — 70,000 і на Тульську — 80,000. Школи фабричного навчання випустять 1. червня біля 40,000 робітників для копалень вугля..."

Щоб зрозуміти належно значіння цих чисел, треба знати, що учнів до цих шкіл мобілізується примусово у віці від 15 до 17 років і засилається по кількох місяцях „навчання" до копалень, на лісові роботи, на будування шляхів та інші тяжкі праці, на які уживати хлопців молодше 20 років в „буржуазних" державах суворо заборонено. Як бачимо з повище зазначених чисел до найгіршої роботи, під землею, уживається переважно українських підлітків.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

ОРЛИ

Історичне оповідання з рр. 1734—1750.

(11)

Сулима перехрестився. „Несповна розуму москаль, чи що?" — думав собі. — Перед піччю витягається на „струнко". Ще я такого не бачив. А, може, він так після вчорашнього вечора? Такого беззаконня натворили, що тепер, може, з глузду зсунуться. Всеж це люди, а в людей сумління є. Хоч невеличке, а проте ніби якесь є"..

І пан Сулима казав подавати обід.

*

Після обіду, як звичайно, Сулима поклався на годинку спочити. Закурив люльку на довгому цибуху й роздумував над тим, які тепер дивні часи настали. Трохи й Петром своїм журився, щоб він чого-з'ясь кого дива не натворив. Молодий хлопець, а всі Сулими такі горячі...

— Добродію! — вирвав його з тих думок старий шафар[33]), добродію, канцелярія йде.

— Яка канцелярія? Здурів, чи що?

— Урядовець із Міністерської Канцелярії з кількома салдатами. Вже двір наш обступили.

Сулима підвівся й вийшов на поріг. Урядовець був уже у великій вітальні. В кожних дверях салдат.

— У вас є піч? — питався урядовець.

— Чи одна, — відповів Сулима.

— Але та з орлами?

— Ось вона, — і показав на піч у світлиці.

— Государственні орли, — сказав урядовець, у чотири й у погибелі згинаючись перед піччю.

— Може, — відповів Сулима.

— Як же це так? — питався урядовець.

— А так, — відповів Сулима. — Батько купив у гончарів і казав поклacти, щоб гріла.

— Ви в ній палите?

— На те вона й піч.

— Припікаєте, значить орлів?

Сулима мовчав.

— Спиною стаєте до печі?

— А вжеж, не черевом.

— Отже — зневажаєте державний знак?

Сулима видивився на нього.

— Що це ви вигадуєте добродію? Такі кахлі з цвітами й вірлами здавна водяться в нас. Гончарі їх із глини випалюють для прикраси. А які це вірли, про те і ніхто ніколи не думав.

— Двоголові, бачите, двоголові! — кричав урядовець.

— Я вперше бачу, що вони двоголові, — відповів Сулима.

— А хибаж двоголових ви не знайдете не тільки в нас, але у цілій Европі. Прикраса все. Заспокійтеся, добродію, і залишіть мене у спокої. Я людина стара, поважана у світі.

— Тим гірше! — сердився москаль. — Тим гірше. Молодому можна не одне простити, від старого вимагається розуму.

Сулима скипів.

— Ще слово, і я зроблю з вами, що мені накаже честь!

— Ви мені грозите? Я вас провчу! — кричав підпитий і вчорашнім кровопроливом роздвірений москаль. — Ви арештовані! Розумієте! Арештовані! Вас відведуть у „Тайну експедицію". Там вас провчать, як пекти государственних орлів. Хахол!

*

Другого дня перед двір Сулими заїхало кілька возів, великих, кованих, під будами. При возах коні з його стайнів. А між возами карета, та сама, що то нею Сулима любив їздити в дальшу дорогу. Зі шкурятяною будою, ззаду вікно. В такій кареті можна було й переспатися, як у постелі, бож їхалося нераз далеко й дорогами, при яких не було гостинних дворів.

При кареті чотири найкращі коні, які лише мав Сулима, як ворони чорні. Вози, понавантажувані всяким добром, бо хто в „Міністерську канцелярію" їде, той не вертається скоро. А гарні коні річ ласа, навіть для високих урядовців...

Вийшов пан Сулима, челядь із ним пращається, ніби він на другий світ їде. Плачуть.

Але Сулима йде бадьоро, як звичайно.

— Пильнуй мені, — каже до свого вірника[34]), — двора та маєтку! Я вернуся незабаром.

А потихо додав:

— Під подушкою в мене листи. Відішлеш їх якстій певним чоловіком у Петербург.

Вірник поклонився в пояс, Сулима сів у карету, біля нього москаль, при кареті двох салдатів на конях.

Поїхали.

Світлицю з бідолашною піччю замкнено й опечатано урядовими печатками.

*

В городку ще військо стояло, й мешканці мусіли давати харчі для салдатів і пашу та зерно для коней.

Не бувало дня без крику, без вереску, без зойків. Там украли, там побили, там комусь голову розчерепили. Кривди такої, що на воловій шкірі не списав би. Нарід терпів, але й терпець має свій кінець.

Почали кудись москалі щезати. Піде бувало який на село, на грабунок і — не вернеться. Камінь у воду і — край! Пішле Чекатунов своїх людей на розшуки, і знов — пропадуть. Що за лихо!

А тут почали собі люди про якихось чорних вершників шептати, що звяляються тут і там, мов видива грізні. По полях, по лісах, по ярах. А тут, дивись, на обрії загравa — горить! Страшно!

Нема спокою москалям, не спить по ночах Чекатунов.

— Ось тобі часи, чорт його бери!

(Дальше буде).

[33]) Шафар або шапар — те, що тепер ключник, найстарший із прислуги.

[34]) Вірник — людина, що їй наші пани передавали (довіряли) нагляд над маєтком, часто з нею радилися, а то й звірювалися з різними справами.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ САМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ГОЛОСУВАННЯ В АРМІЇ?

Хтось з американців підняв думку влаштувати серед жовнірів американської армії голосування в справі війни й мира.

Відомий американський колюмніст генерал Гю С. Джансон виступив проти думки як проти абсурду. Голосування серед жовнірів було би політикою, а жовнір політикою не має займатися. Він має воювати. Він не має розглядати, чи він має воювати; чи йому скажуть воювати, він має воювати, чи йому хочеться, чи не хочеться. Каже Гю С. Джансон, що це може виглядати на тоталітаризм, але так військо мусить бути зорганізоване. Інакше воно не військо.

Це показує, що й армія демократичної держави мусить бути зорганізована так, як армія в тоталітарних державах. Ріжниця між цими двома родами держав не в армії, а в правлінні.

В АМЕРИЦІ И ЕТІОПІЇ

Хоча слово „тоталітарний" не підходить до армії, — бо всяка армія тоталітарна, — та все таки самий нахил ужити цього слова в відношенні до армії демократичної держави може звернути нашу увагу на гідний уваги факт.

Недавно тому один кореспондент описував труднощі етіопського цісаря зо своїми підданими. Він у них нібито абсолютний монарх. Він нібито має права домагатися від них безоглядного сліпого послуху. Всеж таки, як описував цей американський кореспондент, етіопці на війні зовсім не признають залізної дисципліни модерної армії. Вони йдуть собі до бою, коли їм хочеться. І, коли їм хочеться, покидають бій і військо. Вони в таборі стріляють собі тоді, як їм подобається, і куди їм подобається.

Отже з одного боку нібито абсолютна влада голови держави, а попри це брак військової дисципліни. Інакше в такій демократичній державі, як Америка: начальник держави вибраний і його влада твердо обмежена законами. Та він начальник збройної сили й може домагатися від війська й фльоти сліпого послуху його приказам.

ТОТАЛІТАРНА ПРЕСА

Повна мовчанка совєтської преси про промову президента Рузвелта пригадала зовсім подібну повну мовчанку німецької преси про промову президента Рузвелта в чесько-словацьку кризу, коли президент Рузвелт закликав німецький народ загальмувати Гітлеровий похід до війни. Пригадують ці факти нам і факти, що кожну промову котрогонебудь диктатора дискутується широко в демократичних державах, а передтим подається її у цілій повноті до відома публики.

Через це мовчанка совєтської преси про промову президента Рузвелта виявила в драматичний спосіб ріжницю між пресою в демократичній і пресою в тоталітарній державі.

Правління краю в демократичній державі спирається на поінформовану публичну опінію. Ця знову може розвиватися лише в демократичній державі.

У тоталітарній державі преса виявляє публиці лише те, що виявити дозволить диктатор держави. І те, що преса виявляє, виявляє так, як диктатор дозваляє. Вона звичайно розхвалює диктатора, а закриває інших людей. Коли цього диктаторові треба, він вдушує не лише вістки, але й „вичищує" газетярів.

ДВА СПОСОБИ — ОДНА ЦІЛЬ

Оповідає Чеймберлин, бувший московський кореспондент „Крисчен Сайенс Монитора", що одного разу він мав повчаючу розмову з большевицьким газетярем Карлом Радеком. Заки Чеймберлин дійшов до дому записати собі цю розмову, Радек уже був арештований, себто був на дорозі до смерти.

За обчисленнями Чеймберлина, Сталін „вичистив" тисячі газетярів, які не піддержували його особистої політики. Гітлер за „чищення" газетярів, себто вбивства, береться рідко. Зате він „вичищує" газети. Обчисляють, що від 1936. року він „вичистив", себто не дав можности виходити, 2,7000 газет. Рівночасно він „вичищує" газетярів, але не вбиваючи їх, а відбираючи їм можність працювати в газеті. Це йому легко зробити: в Німеччині кожний газетяр має мати карту від газетярської юнії, а цю юнію веде уряд через своїх агентів. Юнія відмовляється дати газетярові юнійну карту, а уряд забороняє такому газетяреві працювати в газеті. В цей спосіб Гітлер „вичистив" 1,500 газетярів. Звісно, „вичищується" газетяра тоді, як він попаде в підозріння, що він не попирає політики Гітлера.

СЛІПІ И ВИДЮЧІ

Заряд організації „Видюче Око", що займається спеціяльно вишколом собак, які обводять сліпих людей, подає в своїм звіті цікаві факти. Звіт обняв 584 особи, чоловіків і жінок, що дістали від цеї організації собак-поводаторів.

Лише 28 осіб з цього числа не має праці. Жінки звичайно заняті як господині. Заняття чоловіків справді дуже ріжнородні. Є між ними: один суддя, один олдерман, 7 судових комісіонарів, двох членів стейтових леґістатур, далі один пасічник, один пекар, банковий менаджер, кількох церковних проповідників, музиків, газетних репортерів та багато канцелярійних робітників.

Звіт дає важну лекцію між стрічками й для видючих. Сліпота іноді облекшує людині добути працю чи позицію, — завдяки загальному людському співчуттю для сліпої людини. Звичайно одначе сліпа людина має багато більше труднощів до поборення, ніж видюча. Коли отже й сліпий дає собі раду в світі, чому мав би видючий тратити надію?

НА КОГО СПУСКАТИСЯ?

Радіовий відклик польського генерала Сікорського, премієра польського уряду на еміграції, замітний, передовсім замітне те, що генерал Сікорскі відкликався до польських селян. Звичайно польські політики відкликалися до польських панів і до польської інтелігенції. Як Косцюшко відкликався до польських селян, то польські біскупи виступили проти цього, що, мовляв, він польських хлопів бунтує.

Отже чому пішов генерал Сікорскі „хлопів бунтувати"? Чи тому, що панів і інтелігенції вже нема? Чи тому, що він не сподіється дістати від них відповідного відгуку?

Неменше замітний зміст відклику. Говорив генерал Сікорскі в своїй радіовій промові до польських селян, щоб вони вірили, що новий порядок у Польщі зродиться зо засад свободи, висловлених президентом Рузвелтом. Іншими словами, радив надіятися не на власні сили, а на уряд Злучених Держав. Для представника уряду це справді дуже замітно.

КАНАДІЙСЬКІ ПОСЛИ В ПРЕМІЄРА КІНҐА В УКРАЇНСЬКІЙ СПРАВІ

Подаємо за канадійським часописом „Новий Шлях" ближчі відомости про те, як канадійські посли вручили премієрови Кінгови Меморандум з протестом проти заяви польського премієра, ген. Сікорского, у справі відбудови Польщі коштом українських земель. Згаданий часопис пише таке:

У четвер, 22. травня, чотири домініяльні посли: А. Глинка з Веґревіл, Дж. Т. Торсон із Селкірк, Ман., Валтер Токер із Ростерн, Саск., і Роберт Фейр із Алберти, на особливому переслуханні в премієра Мекензі Кінга в Оттаві, вручили йому деклярацію Комітету Українців Канади (КУК) у справі відомої заяви польського ґенерала Сікорского, премієра польського уряду на скитальщині, про плян повоєнної польсько-чехословацької федерації. Меморандум від КУК вручив посол Глинка. Він зреферував премієрови кожну точку меморандуму. Посли Торсон і Токер висловили кілька прихильних думок про справу порушену в тому меморандумі. Вони обзнайомлені з українською справою, тимбільше, що в їхніх виборчих округах живе багато українців. Посол Фейр сказав, що знає українців як одних із найкращих канадійських громадян, а тому треба їх гідно трактувати і в Канаді і в Европі.

Премієр уважно вислухав делеґацію та прихильно віднісся до меморандуму. Послухання тривало 35 мінут. Між іншим премієр підкреслив: „Перше виграймо цю війну, а тоді подумаємо про кордони!" Це заввага премієра, щоб канадійські українці ще з більшим завзяттям працювали для воєнної справи Канади. Також запевнив премієр делеґацію, що як йому доведеться брати участь у мировій конференції, що буде по цій війні, то він напевно не забуде про справу, порушену в меморандумі КУК.

Перед врученням меморандум посол Глинка подякував премієрові за уділення авдієнції делеґації тоді, коли для нього час дуже дорогий. Посол запевняв премієра, що канадійські українці будуть вдячні йому за вислухання їх.

Мені, як єдиному послови українцеві в домініяльному парляменті, і панам Токерові, Торсонові і Фейрові поручено вручити Вам, Пане Премієре, Меморандум від імені Комітету Українців Канади в справі життєвої ваги для українців — казав посол Глинка. — Тут також можу сказати, що подібний Меморандум вислано Президентови Рузвелтові, мітетом, який репрезентує всі українські організації в Злучених Державах Америки.

Далі посол пояснив премієрові, що Комітет Українців Канади репрезентує всі українські канадійські організації та є центральним тілом всіх українців Канади для двох цілей:

1) Для гуртування всіх сил канадійських українців, щоб вони могли якнайбільше помагати Канаді та Британії в цій війні. Факти найкраще говорять, як завзято канадійські українці працюють для воєнної справи. Їх запал у цій праці такий великий тому, що вони вміють цінити свободу, яку тут мають, а також тому, що вони переконані, що скорше чи пізніше доля українців в Европі буде тісно звязана з долею британійського народу.

2) Канадійські українці хочуть бачити вільну, незалежну Україну на своїй історичній та етнографічній території в Европі. Ми переконані, що майже 50-міліоновий український народ є могутньою потенційною силою в Европі й коли світ має мати трівкий мир по цій війні, то український народ має бути визнаний вільною і незалежною нацією. Канада безсумнівно гратиме важну ролю підчас будучої мирової конференції, тому Комітет Українців Канади уважає потрібним в імені канадійських українців предложити премієрови Канади їхні погляди відносно будучих державних кордонів в Европі.

По вияснені точок Меморандуму посол Глинка сказав: „Плян пропонованої федерації народів, яка має включати багато українців — без засягнення опінії українців — не буде по лінії демократичних засад, за яких збереження ми тепер воюємо. Тому звернення уваги на цю важну справу є на часі й конечне".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВТІКАЮТЬ З СОВЄТСЬКОГО „РАЮ".

У тому самому часі, коли американська преса передала за московськими „Ізвєстіями" як ріжні Шпінделі видають большевицькій владі втікачів, громадянин Петро Сильчак з Йонґставн, Огайо, одержав листа з Европи, в якому потверджуються згадані совєтською ґазетою випадки. В письмі, якого оригінал надіслано редакції „Свободи", подається імена знакомих з рідного села і поблизьких, що пробували перейти совєтську границю. Кажеться, що люди втікають, бо не хочуть бути в колгоспах, куди їх тепер примусово затягають. „Одних Совєти затягають до війська, других висилають на Сибір, третіх засилають на якісь острови, де люди будують і гинуть...", пишеться в листі. Далі сказано, що дуже тяжко тепер перейти совєтську границю. Згадується за те, як з громади 34 людей, вбили совєтські пограничні сторожі 33 особи, а одна вратувалась чудом, видрапавшись на дерево. Друга громада, з 40 хлопців і 5 дівчат, пробила собі перехід ручними ґранатами, при чому були вбиті один хлопець і одна дівчина. По совєтській стороні було багато вбитих.

Ось такі вісти надходять тепер з Рідного Краю під совєтською окупацією.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФАКС ЧЕЙЗ, ПА.

Закінчення шкільного року в Дівочій Академії.

Дня 15. червня б. р. відбудеться закінчення шкільного року в Дівочій Академії св. Василія в Факс Чейз, де находиться чудовий шкільний будинок, з наскрізь модерним урядженням, в якому живе і вчиться понад 50 українських дівчат. Академію ведуть Сестри Василіянки, що мають свої власні, кваліфіковані учительки. Зо світських вчить там тепер панна М. Клячко. Закінчення року (Коменсмент Екзерсайзес) відбудеться з великою урочистістю, в якій возьмуть участь правдоподібно обидва українські ґреко-католицькі єпископи. Заряд запрошує теж сердечно й громадянство до участи в тому святі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 241., відбудуться в суботу, 7. червня, в 7. годині вечором. Проситься всіх членів прийти на збори. Делегат здасть звіт з конвенції. Є також інші важні справи. — П. Ґалонька, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Збори Бр. св. Апост. Петра і Павла, від. 338., відбудуться в неділю, 8. червня, в 2. годині по обіді, в Укр. Домі на 2. вул. й 213 Скунмекер Ев. Проситься всіх членів прийти на збори, а довгуючих членів проситься заплатити свої довги. — За уряд: М. Коваль, предс.; Павло Янковський, кас.; Микола Куць, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. — Звичайні збори Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 216., відбудуться 8. червня, в годині 2. пополудні в ґалі парохіяльній, 12205 Парнел Ев. Проситься всіх членкиць прийти начас. Буде пояснення, що було враджено на 20. конвенції. — За уряд: К. Шемердяк, предс.; Р. Білик, кас.; А. Сосновська, фін. секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. — Піврічні збори Тов. Укр. Січові Стрільці, від. 44., відбудуться в неділю, 8. червня, в укр православній ґали на Нюпорт Ев., в годині 1:30 пополудні. Взивається всіх членів прийти на збори і заплатити свої місячні вкладки. Буде справоздання делегата з 20. конвенції і контрольної комісії з піврічної контролі. Напоминається членів, котрі мають довги, щоби річно хоч 2 місяці сплачували, коли тепер більше роблять. — За уряд: В. Шишка, предс.; А. Бодник, кас.; Л. Демчук, секр.

МЕХАНІКИ?—Британійські мужчини пішли воювати на ріжних многих фронтах, отже жінки мусіли заняти їх місця в британійських фабриках. На світлині молоді валійки роблять частини гармат в одній машиновій фабриці в неназваній місцевості в Валії, (З британійських жерел.)

МАЮТЬ БУТИ ІНЖЕНІРАМИ.—Щоб скріпити оборону Британійської імперії, британійський уряд зарядив освіту гіндусів в правленні машинами. На світлині гіндус у національному строю обслуговує машину в якійсь фабриці в Анґлії. Гіндус, родом з Беґару, в Індії, розмовляє з Еймерім, підсекретарем міністерства для індуських справ.

ПЕРШИЙ ВИСТУП УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ УЧИТЕЛЬСЬКОЇ СЕМІНАРІЇ В КРИНИЦІ

Криниця-Живець була свідком першого прилюдного виступу молоді української державної учительської семінарії на святочному концерті в память 80-тих роковин смерти Шевченка. Концерт відбувся в просторій салі живецького кіна, що була виповнена по береги місцевими і позамісцевими громадянами та шкільною молодю. Концерт почався в год. 12. вполудне. В глибині гарно прибраної сцени під національним прапором виднів великий портрет нашого Ґенія. На сцені святочно вбрана в шкільні гранатові мундури жіноча, а далі хлопача молодь. Зпоміж молоді виступив управитель семінарії проф. Ом. Цісик і в свому слові просив присутніх не бути строгим суддею для молоді, що зійшлася тут з подільських степів, Покуття і Закарпаття, щоб сьогодні вперше на землях Лемківщини зложити поклін від середньошкільної молоді безсмертному Велитневі. Відтак мішаний хор школи під вправною рукою свого проф. Романа Левицького та в супроводі фортепіяна відспівав безсмертний „Заповіт" Стеценка. При фортепіяні п. Ігор Чайковський. Потім уч. II. року Михайло Махонець (із Закарпаття) виголосив добре передуманий реферат на тему: „Шевченко — предвістник національного в і д р о д ж е н н я". Добре показав себе жіночий хор у пісні Шевченко-Воробкевич: „Тече вода", за яку публика нагородила його рясними оплесками. Вкінці учениця I. року Ліда Бай (із Холмщини) віддеклямувала з повним зрозумінням „Іржавець". У другій половині молодь виконала дуже вдатно фрагмент із драми Шевченка „Назар Стодоля" — „Вечерниці" П. Ніщинського. Трищецька, уч. II. р. у ролі хазяйки і Мінко, уч. II. р., у ролі Стехи виказали високі аматорські здібності. Добрий був теж Бенюк з педаг. курсу в ролі Кирика. Добре вивязалися з своїх ролъ Гнат (Дмитерко) і Назар (Сливинський). Оба з педагогічного курсу. Хор, що наче маком вкрив сцену, не лише манив своїми чудовими народніми одягами, але й своїми мякими та добре зіспіваними голосами й свобідною грою на сцені. Коли зважити, що це був перший виступ школи, яка щойно кілька місяців тому назад почала науку, то цей перший публичний виступ треба вважати за дуже вдалий, а на терені Криниці за останній час найкращий. Свято закінчилося відспіванням національного гимну й „Не пора..."

Юанні Аго.

ВІРНІСТЬ

Анті мусів через літо лишитися в місті, щоби полагодити орудку щасливішого товариша, як той був на вакаціях. Він був заручений, одначе не міг оженитися, поки не мав певних доходів. Себто треба було вистаратися заробок, тому Анті лишився в місті.

Скучно й тажко було літом працювати в Гельсінґфорсі. Головнож дуже виснажувала робота зараз після полудня. Перед-полудне минало ще сяк-так в офісі. В третій годині мусів іти до харчівні, а там уже пражило сонце. Обстановка була там покрита неприємною білою матерією, висяча лямпа в сінях накрита, а на стінах висіли погані олеодруки. Чоловік не чувся тут ні дома ні в гостиниці. Відсіля мусів Антін йти пізно до дому, вулицею вузкою, бо обставленою мулярськими рештуваннями. По домах вікна були тут потягнені на біло.

То був вечір на св. Івана. Антових приятелів позапрошували геть довкола на шери. Один Анті не мав знайомих. Тому вернувся до своєї хати, після того, як надармо роздумував, куди йому пійти би. Звичайно, як вернувся додому, сидів підпершись, пускав хмари диму та глядів крізь вікно на другий бік вулиці, де саме будували новий дім. Потім подушку з ліжка клав на софку, ноги спротягав під стіл і дрімав із годину. І так було ще багато до вечора. Якжеж було його провести, цей все й все повертаючий вечір. Каварні й розривкові льокалі були задорогі, тай і не треба було там сидіти що вечора. Та на скільки пригадує собі, то він усе бавився там добре. В суботу вечором, тому що це була субота вечором, у неділю з тієїж причини, а інші дні в тижні майже щодня були виїмкою.

З його звичайного місця за столом світ здавався йому нині ще скучніший, ніж давніше. По другому боці на будові не було нікого. Двері збиті з дощок були зачинені, а вхід був „заборонений".

Коли би то він був лише на селі, там у Саволяксі, далеко далеко в батьківщині своєї любки. Як воно булоб гарно! Булоб зовсім інакше, безжурно гойдатися в гамаку, веслувати, їздити вітрильником, похожати попід руку, обійматися й цілуватися.

Роздумував, що йому робити та постановив написати листа. Взяв перо й папір, поклав перед себе та написав угорі дату, а доволі нижче „Дорогенька Міє!" Та що не знав як зачати й що далі писати, тому постановив насамперед переспати полуднішну спеку.

Як пробудився і знову сів перед папір, де вже передше написані слова влискувалися сухенько, йому здавалося, що він усе ще не зумів би написати.

Викурив папіроску, та вона не давала йому фантазії. Поправді він не мав що писати. Кожен, що як Анті, був від трьох літ зажурений, знає, що часто годі придумати тему. Требаб описати своє кохання, пояснити свої почування, та нема нових слів. Анті вже давно зужив усі звороти, які міг винайти в фінляндській мові, а навіть нові придумував.

Він устав, став ходити по хаті сюди й туди, пив воду, відчинив вікно та визирнув крізь нього. Як далеко міг глянути здовж улицями, вони були пусті, такі самі пусті, як його думки. Була сема година. Всі його приятелі були тепер на прогульці до Коркеасарі, Деґере та Зеврасарі. Усіх сил потребував, щоби написати на папері: „Ось тепер вечір св. Івана а я сиджу сам у моїй кімнаті та хочу написати тобі того листа. Колиб ти знала, який я дуже..." — та тут він зупинився, охляв нараз, не міг далі писати. Було з ним, як колись, як іще був школярем і мав писати задачі, які йому не подобалися.

Коли він вдивлявся тупо в свої нігті, почув на вулиці скорі кроки, сміх і вривану балачку, як то буває, коли хто йде скоро. Дві гарні дівчини поспішали до пристані. Видно мали свобідну цілу ніч. Надягли найкращий одяг, білі хустини з френзлями на голові та обтислі спіднички.

Анті пригадав собі, як то він цілі три роки поборював усякі спокуси, які то тут то там ставали йому посеред дороги. Він ґімнастикувався, що ранку купався, а як коли пив із товаришами, то вертався просто до дому.

Дівчата скоро завернули за углом. Вулиця здалася йому тепер іще пустіша, як передтим, а його думки також.

— Та чомуж би й мені не пійти на народню забаву до Деґере, куди відходить корабель що пів години. Який чудовий вечір! Я цілісенький тиждень віддихаю порохами, а як потім нарешті маю нагоду вийти на свіже повітря, то замикаюся в хаті.

Він витягнувся, віддихнув глибоко. Йому здавалося, що з того, що так багато пересиджує дома відчуває біль біля серця.

Та нині було те на перешкоді, що мав написати листа, а як не напише, то почта відійде. Мія йде дві милі до почти, а як нічого не буде, обвинувачуватиме його, що він рівнодушний та буде нещаслива. Потім треба буде виправдуватися. А таки, треба щось написати. Зрештою, може як вернувся би з прогульки, могтиме нашкрабати якої пів сторінки, бож чоловік не все є в такому настрої, щоби писати любовні листи. А як вона буде сердитися, га, Господи, то воно чейже промине.

Сховав розпочатий лист у шуфляду, зодягнувся скоро, взяв папіросок у папіросницю, забрав сірники та збіг скоро по сходах, начеб боявся, що спізнився.

Хвилину пізніше стояв біля корабля, що саме мав випливати з пристані, та глядів, як прогульковці похожали по чердаку. Вози, замаєні з нагоди св. Івана березиною, їдуть безупину базаром до пристані. Ідуть мущини, капелюхи заквітчані зіллям, жінки з рожами на грудях. Ідуть на корабель, а на руках несуть верхню одежу. Корабель від чердака до самого вершка щоглів прикрашений прапорцями та свіжими галузками. Анті купив у дівчини китицю цвітів. Усі йдуть відсіля, біжуть корабельним містком на чердак. Анті ще не рішився. Та саме, як хотіли стягати місток, він скочив на чердак.

*

Та чому це Анті такий пригноблений сидить на придорожнім камені, трохи подальше від прогулькового майдану, відкіля можна чути весь час музику та спів?

Чому саме він тікає від усяких розривок, зараз як лише прийшов, і жде на корабель, щоби знову вертатися до міста?

Коли кітка кинеться на курчатка, а нічого не зловить, то ті ховає хвіст під себе й утікає нишком, засоромлена й якась несвоя.

Анті впевняв сам себе, що він не кидався на нікого. Всеж пійшов на бік. Похнюплений та нахмарений сидів він і порпав палицею в землі.

Дівчина за дівчиною зіскакувала з корабля на сушу. Молоді хлопці стояли тут і ловили дівчат у половині та обкручувалися з ними раз або два рази, заки пустили їх. Довгим рядом поспішали на майдан. Спідниця за спідницею шелестіла попри нього.

Коли вкінці прийшов і Анті, всі вже танцювали. Були там вояки, широкогруді моряки, робітники, селяни зі шерів, кілька студентів. Крамничні дівчата, швачки, наймички, робітничі дочки. Анті то -цю, то тую знав із лиця. Знав навіть деякі по імені. Одначе його не знав ніхто, бо він уже віддавна не бував ніде. Тай ніхто не цікавиться ним. Кожен має свою любку, а є навіть такі, що під кожним раменем мають по одній дівчині. Анті не має нікого, лиш палицю, спирається на неї та пильно глядить на прогульковців.

(Кінець буде).

НАГРОБНИЙ ПАМЯТНИК ВЕЛИКОМУ ФІЛЬМОВОМУ АКТОРОВІ.—На цвинтарі в Голівуді, в Каліфорнії, відкрито оноді величавий памятник Доґласові Фербенксові, відомому фільмововому акторові. На світлині: приявні на відкритті гості відходять домів. На переді йде вдова по акторі й його брат. Далі Чарлі Чаплин, що виголосив нагробну промову.

НОВИЙ КОРМ ДЛЯ ХУДОБИ.—Учені Флоридського університету відкрили, що худобу можна добре годувати висушеними відпадками з цитрусових овочів (як помаранчі, цитрини, „ґрейпфрути"), що осталися по законсервовані їх у пушки. Вагання корови на світлині походить не-знати звідки: чи з того, що вона такого корму ще не їла, чи з того, що вона настрашилася фотографа, чи з того, що вона не привикла ще, щоб фармерки так одівалися, як ця дівчина, що далася фотографувати з коровою при годівлі модерною поживою.

БУДУТЬ МСТИТИСЬ НА ЖІНКАХ

З німецьких повідомлень виходить, що на Креті многі жінки будуть поставлені перед воєнний суд і правдоподібно засуджені на смерть за те, що вбили німецьких легкопадчиків. Військові звідомлення подають, що в горах згинуло багато німецьких вояків через такі жінки, що вбивали їх зо засідок.

МАНЧЕСТЕР І БЕРЛІН

По довшій перерві зачались знову налети німців на Британію, а британців на німецькі території. Німці бомбардували Манчестер, а британці Берлін.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Бр. св. Вас. Великого, від. 364, відбудуться в неділю, 8. Червня, точно в годині 2.30 пополудні в Українськім Домі на Іст Сайд, 3161 Іст 93. стр. Обовязком кожного члена бути на зборах, бо є важні справи до вирішення, Буде справоздання делеґатів з конвенції і справа пікніку. Довгуючі члени повинні вирівнати свій довг тако і за діти; в противнім разі за них більше до У. Н. Союзу висилати гроші не будемо. Також ті, що взяли пожичку но свою грамоту, повинні старатись сплачувати пожичку, а принаймні процент, бо тепер пора на сплату, бо кожний робить. Що буде як прийде депресія, а на грамоті резерви не буде Отсе най кожний має на увазі! — М. Бурко, предс:; Ст. Кравчук, кас.; Ів. Сподар, фін. секр.; М. Сентій, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Сокіл, від. 336., відбудуться в неділю, 8. червня, в годині 1. пополудні. Проситься всіх прибути на збори й вислухати нашого делеґата, вирівнати свої вкладки і забрати свою дивіденду. — Тимко Кальмук, рек. секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64., відбудуться 435 Мейн ул., Патерсон, 7. червня 1941. в годині 7. вечером. Просимо членів бути присутними. Будуть важні справи. — Іван Бурней, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. — Збори Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94., відбудуться в неділю, 8. червня, в гали, як звичайно, точно в годині 11:30 рано, зараз по Сл. Божій. Як звичайно кожного літа, так і цего, для вигоди членів, Тов. зміняє свої години зборів. Проситься членів прибути начас, бо буде звіт делеґатів з минулої конвенції У. Н. Союзу. — Андрій Патра, рек. секр., 3228 Trowbridge St., Hamtramck, Mich.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

☦

В понеділок, 2. червня 1941. р. помер по тяжкій недузі член Бр. св. Володимира, від. 286 У. Н. Союзу в Джерзі Ситі, Н. Дж.,

АНТІН СВІТЛИК.

Родився 12. лютого 1888. р. в селі Біле, повіт Перемишляни, Західна Україна.

Оставив вдовою жену Пелагію і сиротами четверо дітей: Анну, Івана, Стефана й Юрія.

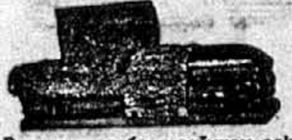
Похорон відбудеться в четвер, 5. червня, з дому жалоби, 754 Newark Ave., Jersey City, N. J., в годині 9. рано до укр. гр.-кат. церкви св. Ап. Петра і Павла при Sussex і Greene Jersey City, N. J.

Члени, котрі вільні від праці, обовязані явитися на похорон в означенім місци і часі.

Нехай прибрана земля буде Йому пером!

Стефан Шимон.

ТАРЗАН, ч. 320. Напиток приятельства.

Після цього виявлення своєї сили Тарзан станув перед ватажком і заявив: „В нетрах загубився білий хлопець. Чи є він тут?"

Та заки переляканий ватажок відповів на поставлене питання, хитрий чарівник Краґа його випередив і повернувся до Тарзана:

„Нашим старим звичаєм", почав він солодко, „є наперед угостити гостя приятельським напитком". Тарзан згодився на це знаючи, що дійсно такі звичаї в нетрах існують.

Від тих слів ватажок ожив. Бо він знав, що коли його чарівник спорядить „приятельський напиток", то гість від нього мусить впасти трупом.